

Het hanteren van een heteroseksuele dubbele moraal, verbanden met eigen seksueel gedrag en gender-investment.

Onderzoek onder Nederlandse jongeren in de leeftijd van 16 tot en met 20 jaar.

Student: Annelieke Hutten

Studentnummer: 3629252

Masterthesis Jeugdstudies

Datum: 18-06-2012

Begeleiding:

Prof. dr. Ine Vanwesenbeeck

Dr. Regina van den Eijnden

Aantal woorden:

Geschreven tekst: 6012

Inclusief tabellen: 6334

Universiteit Utrecht

Dankwoord

Op deze plaats wil ik ten eerste Ine Vanwesenbeeck bedanken voor het delen van enorm veel kennis, de samenwerking tijdens het ontwerpen van de nieuwe vragenlijst om de HDM mee te meten en haar kritische blik op mijn geschreven stukken.

Ten tweede wil ik Regina van den Eijnden bedanken voor het bijspringen in de begeleiding halverwege de periode, de tijd die, ondanks het grote aantal studenten dat zij al begeleidde, voor mij vrijgemaakt werd en de ondersteunende en motiverende feedback op mijn thesis.

Abstract

This study examined the extent to which a heterosexual double standard (SDS) is handled by Dutch youth. Cross-sectional data are obtained from 512 Dutch adolescents aged 16 to 20 years ($M = 18.12$, $SD = 1.367$). The results show that the SDS is not strongly handled by the research group. There do appear to be differences in the use of the SDS between boys and girls and between different ethnic and religious groups. Boys use the SDS to a greater extent than girls and boys with a Turkish/Moroccan background and/or Islamic religion use a stronger SDS than native youth and non-religious youth. There are also associations found between the use of the SDS and sexual behavior and gender-investment. For boys there is a positive correlation between the use of the SDS together with the number of sex partners and an active role during sex. For girls, there was a negative correlation between the frequency of sex and the use of the SDS. For both boys and girls the extent of gender-investment was positively correlated with the use of the SDS. The results from this study are of value to the promotion of (sexual) health of young people.

Key words: Heterosexual double standards, sexual health, gender-investment, sexual attitudes, adolescents.

Samenvatting

In dit onderzoek is nagegaan in hoeverre een heteroseksuele dubbele moraal (HDM) gehanteerd wordt door Nederlandse jongeren. Er zijn cross-sectionele data verkregen van 512 Nederlandse jongeren in de leeftijd van 16 tot en met 20 jaar ($M = 18,12$, $SD = 1,367$). Uit de resultaten blijkt dat er in de onderzoeksdoelgroep geen sterke HDM gehanteerd wordt. Er blijken wel verschillen te zijn in het hanteren van de HDM tussen jongens en meisjes en tussen verschillende etnische en religieuze groepen. Jongens hanteren de HDM in sterkere mate dan meisjes en jongens met een Turkse/Marokkaanse achtergrond en/of een Islamitische religie hanteren een sterkere HDM dan autochtone jongeren en niet-religieuze jongeren. Verder zijn er verbanden gevonden tussen het hanteren van de HDM en seksueel gedrag en gender-investment. Voor jongens hangt het hanteren van een HDM positief samen met het aantal sekspartners en een actieve rol tijdens seks. Voor meisjes bleek er een negatief verband te zijn tussen de frequentie van seks en het hanteren van de HDM. Zowel voor jongens als voor meisjes is de mate van gender-investment positief gecorreleerd met het hanteren van de HDM. De resultaten uit dit onderzoek zijn van toegevoegde waarde op het gebied van bevordering van (seksuele) gezondheid van jongeren.

Key words: Heteroseksuele dubbele moraal, seksuele gezondheid, gender-investment, seksuele attitudes, adolescenten.

De heteroseksuele dubbele moraal

Op professioneel, academisch en inter-persoonlijk gebied bestaan gender-specifieke normen met betrekking tot gedrag voor mannen en vrouwen (Sanchez, Kiefer, & Ybarra, 2006). Zo wordt er meer van mannen dan van vrouwen verwacht dat zij autoritair, assertief, competitief en dominant zijn. Van vrouwen wordt meer dan van mannen verwacht dat zij vriendelijk en onzelfzuchtig zijn, zich bezig houden met anderen en hun emoties tonen (Spence & Buckner, 2000). In de meeste samenlevingen zijn ook op het gebied van seksualiteit strikte normen ten aanzien van mannelijk en vrouwelijk gedrag geformuleerd. De norm voor vrouwelijke seksualiteit is hierin dubbelzinnig; enerzijds wordt er van vrouwen verwacht dat zij zich 'sexy' gedragen, anderzijds dat zij niet seksueel actief zijn (Vanwesenbeeck, 2009).

Reiss (1960) toonde aan dat er al in de jaren '60 gender-specifieke opvattingen bestonden voor seksualiteit. Dit hield in dat het van mannen geaccepteerd werd om seks te hebben zonder getrouwd te zijn, maar van vrouwen niet. Hoewel de normen voor seksualiteit sinds de jaren '60 meer gelijk zijn geworden voor mannen en vrouwen, blijven de voorwaarden waaronder bepaalde seksuele gedragingen acceptabel zijn verschillen voor beide seksen (Crawford & Popp, 2003). Hierbij kan gedacht worden aan het acceptabele aantal sekspartners (Sprecher, 1989), het initiatief nemen tot seks (DeLamater, 1987), het voorstellen van condoom- of ander anticonceptiegebruik (Hynie & Lydon, 1995) en het openlijk bespreken van seksuele zaken (Faulkner & Mansfield, 2002). De opvatting dat mannen en jongens aanzien en goedkeuring krijgen voor hun seksuele gedrag, terwijl hetzelfde gedrag bij vrouwen en meisjes wordt afgekeurd en zij hierdoor een slechte reputatie krijgen, wordt aangeduid met het begrip heteroseksuele dubbele moraal (verder te noemen: HDM) (Marks & Fraley, 2005; Kraeger & Staff, 2009). Mannen hebben vanuit deze dubbele moraal meer seksuele vrijheid (Meuhlenhard & McCoy, 1991) en worden meer positief, of minder negatief, dan vrouwen beoordeeld op basis van hetzelfde seksuele gedrag (Jonason & Marks, 2009).

Verschillende onderzoeken onder de Amerikaanse bevolking toonden aan dat er over het algemeen geloofd wordt dat een HDM bestaat (Kraeger & Staff, 2009; Marks, 2002, in Marks & Fraley, 2005). Onderzoek onder Canadese adolescenten toonde tevens aan dat zij van mening zijn dat een HDM bestaat, in het bijzonder met betrekking tot seksuele vrijheid en in mindere mate op het gebied van aantal sekspartners (Milhausen & Herold, 2001).

Echter, onderzoeken die zich gericht hebben op de vraag in hoeverre respondenten zelf een HDM hanteren, geven tegenstrijdige resultaten. Zo hebben Marks en Fraley (2005) in een grootschalig onderzoek uitgevoerd onder volwassenen en adolescenten van verschillende

nationaliteiten, geen sterke HDM kunnen vaststellen. Dit onderzoek richtte zich op de vraag in hoeverre mannen en vrouwen op basis van het aantal sekspartners verschillend beoordeeld werden op intelligentie, succesvol zijn en populariteit. De resultaten toonden aan dat er een gematigde HDM gehanteerd werd; mannen en vrouwen werden op basis van het aantal sekspartners niet anders beoordeeld op hun intelligentie en succesvol zijn. Zij werden beide negatiever beoordeeld op deze gebieden wanneer het aantal sekspartners toenam. Wel bleek dat mannen meer dan vrouwen als populair beoordeeld werden wanneer zij een hoog aantal sekspartners hadden. Ook onderzoek van Moore en Rosenthal (1994) onder 16-jarige Amerikaanse jeugd vond geen ondersteuning voor een HDM, uit dit onderzoek blijkt dat jongens en meisjes hetzelfde werden beoordeeld op basis van het aantal sekspartners dat zij hadden. Beide onderzoeken zijn uitgevoerd door middel van een vragenlijst.

Uit onderzoek door Milhausen en Herold (1999), ook door middel van een vragenlijst, onder Canadese studenten, bleek echter dat er onder hen wel sprake was van een HDM en dat leeftijd hierbij een belangrijke rol speelde. Jonge meisjes met veel sekspartners werden in dit onderzoek minder positief beoordeeld dan jonge jongens met veel sekspartners.

Observationeel onderzoek van Eder, Evans en Parker (1995), onder Amerikaanse adolescenten, toonde tevens aan dat er door hen een HDM gehanteerd werd, specifiek op het gebied van seksuele assertiviteit. Van jongens werd het als normaal beschouwd en geaccepteerd dat zij intenties tot seks kenbaar maakten, maar meisjes met openlijke seksuele intenties werden afgekeurd. Ook uit experimenteel vignettenonderzoek van Young, Penhollow en Baily (2010) onder Amerikaanse studenten bleek dat er door hen een HDM gehanteerd werd, wanneer het ging om het bespreekbaar maken van condoomgebruik of het hebben van seks zonder relatie. Dit werd meer van jongens geaccepteerd dan van meisjes. Daarbij bleek dat jongens de HDM op deze gebieden in hogere mate hanteerden dan meisjes. Milhausen en Herold (2001) vonden hetzelfde resultaat onder jong volwassenen, mannen hanteerden meer dan vrouwen een HDM op het gebied van aantal sekspartners en seksuele vrijheid.

De tegenstrijdigheid in resultaten uit bovengenoemde onderzoeken zou verklaard kunnen worden door het gebruik van verschillende methodologische benaderingen (Lyons, Girdano, Manning, & Longmore, 2001). Uit een meta-analyse van onderzoek gericht op de HDM van Crawford en Popp (2003) blijkt dat kwantitatief onderzoek vaak weinig ondersteuning oplevert voor het bestaan van een HDM. In kwalitatief onderzoek dat gericht is op attitudes van respondenten ten opzichte van acceptabel seksueel gedrag voor mannen en vrouwen wordt vaker ondersteunend bewijs gevonden voor een HDM.

Attitudes van Nederlandse jongeren ten opzichte van seksualiteit

Onderzoek dat specifiek gericht is op het hanteren van een HDM, is in Nederland niet eerder uitgevoerd. Wel is in het grootschalige onderzoek ‘seks onder je 25^e’ de seksuele gezondheid van Nederlandse jongeren van 12 tot 25 jaar onderzocht (De Graaf, Meijer, Poelman, & Vanwesenbeeck, 2005; De Graaf, Kruijer, Van Acker, & Meijer, 2012). Attitudes ten opzichte van seksueel gedrag hebben in dit onderzoek aandacht gekregen. Er bleek dat het merendeel van de jongeren vindt dat jongens en meisjes dezelfde rechten en plichten hebben op seksueel gebied. Uit ‘seks onder je 25^e’ kwam ook naar voren dat etniciteit en religie van invloed zijn op attitudes ten opzichte van seks. Turkse en Marokkaanse jongeren denken minder positief over seks voor het huwelijk, seks buiten een vaste relatie of seks zonder liefde in vergelijking met autochtone jongeren en jongeren met een Surinaamse of Caribische achtergrond. Zij hebben de meest traditionele attitudes ten aanzien van seksualiteit binnen deze etnische groepen (De Graaf et al., 2012). Christelijke jongeren voor wie het geloof erg belangrijk is en Islamitische jongeren denken ook minder positief over bovenstaande seksuele gedragingen dan jongeren voor wie het geloof niet of minder belangrijk is (De Graaf et al., 2012). Uit onderzoek van Sheeran, Spears, Abraham en Abrams (1996) bleek dat religie sterk geassocieerd is met traditionele rolverdelingen op seksueel gebied. Zij vonden hiernaast ook een significant verband tussen religie en het hanteren van de HDM. Religieuze jongeren uit dit onderzoek beoordeelden seksueel actieve vrouwen meer negatief dan niet religieuze jongeren, en hanteerden een sterkere HDM.

Zoals eerder vermeld is er onder Nederlandse jongeren niet eerder onderzoek gedaan naar de HDM. Ook bestond er nog geen Nederlands instrument om de HDM mee te meten. Een eerste doel van het huidige onderzoek was het ontwerpen van een betrouwbaar instrument om de mate waarin jongeren een HDM hanteren mee te meten. Aangezien uit eerder onderzoek bleek dat het merendeel van de Nederlandse jongeren vindt dat jongens en meisjes de zelfde rechten en plichten hebben op seksueel gebied (De Graaf et al., 2005), wordt verwacht dat er geen extreme HDM gehanteerd wordt door Nederlandse jongeren (*hypothese 1*). Resultaten uit eerder onderzoek doen vermoeden dat de gemiddelde scores van jongens op het hanteren van de HDM hoger zijn dan de gemiddelde scores van meisjes (Milhausen & Herold, 2001; Young et al., 2010) (*hypothese 2*). Verwacht wordt dat jongeren die hebben aangegeven dat het Christelijke geloof erg belangrijk voor ze is en jongeren met een Islamitische religie de HDM sterker hanteren dan jongeren voor wie het geloof niet belangrijk is (De Graaf et al., 2012; Sheeran, Spears, Abraham, & Abrams, 1996) (*hypothese 3*). Van jongeren met een Turkse of Marokkaanse achtergrond wordt ook verwacht dat zij de HDM in

sterkere mate hanteren dan autochtone jongeren en jongeren met een Surinaamse of Antilliaanse achtergrond (De Graaf et al., 2012) (*hypothese 4*).

Het hanteren van de HDM en eigen seksueel gedrag

Het verband tussen eigen seksueel gedrag en attitudes ten opzichte seks is in verschillende onderzoeken onderzocht. Uit 'seks onder je 25^e' kwam naar voren dat jongeren met seksuele ervaring meer permissieve attitudes hebben tegenover seks met vaste en losse partners ('scharrels') (De Graaf et al., 2005). Eerdere onderzoeken toonde aan dat eigen seksuele ervaring correleert met het positiever beoordelen van seksueel actieve personen (Kelley, 1979; Zuckerman, Tushup, & Finner, 1976; Kelly & Bazzini, 2001). Op basis van deze resultaten wordt verwacht dat jongeren met seksuele ervaring de HDM in mindere mate hanteren dan jongeren zonder seksuele ervaring (*hypothese 5*).

Uit onderzoek van Muehlenhard en McCoy (1991) bleek dat het hanteren van een HDM een positief verband houdt met acceptatie van traditionele gender-rollen. Op seksueel gebied wordt vanuit deze rollen verwacht dat vrouwen zich onderdanig opstellen ten opzichte van seks terwijl van mannen verwacht wordt dat zij een dominante rol aannemen (Sprecher & MCKinny, 1993). Meer specifiek houdt de onderdanige rol voor vrouwen in dat zij toegeven aan het verlangen van hun partner en wachten op het initiatief tot seks vanuit de man. De dominantie van de man tijdens seks houdt in dat hij het initiatief tot seks neemt, de leidende rol op zich neemt en bepaalt welke seksuele activiteiten aangegaan worden (Schwartz & Rutter, 2000). Omdat uit eerder onderzoek bleek dat het belang hechten aan gender-normen stereotypisch gedrag voorspelt (Egan & Perry, 2001) en omdat de HDM op basis van deze gender-rollen verwijst naar hoe mannen en vrouwen zich op seksueel gebied behoren te gedragen (Oliver & Hyde, 1993), wordt verwacht dat jongens die de HDM hanteren zich seksueel actief gedragen en dat meisjes die de HDM hanteren zich passief op stellen op seksueel gebied.

In het huidige onderzoek werd, wat betreft seksueel gedrag, gevraagd naar de frequentie van seks in de afgelopen periode, het aantal sekspartners en de mate waarin een actieve rol wordt aangenomen tijdens de seks. Er worden in dit onderzoek voor jongens positieve verbanden verwacht tussen het hanteren van de HDM en de frequentie van seks, het aantal sekspartners en het aannemen van een actieve rol tijdens seks, overeenkomstig met de gender-specifieke verwachting dat zij zich actief opstellen op seksueel gebied (*hypothese 6*). Voor meisjes worden negatieve verbanden verwacht tussen het hanteren van de HDM en

bovengenoemd seksueel gedrag, passend bij de aan hen voorgeschreven seksueel passieve rol (*hypothese 7*).

Het hanteren van een HDM en gender-investment

Individueen gaan op verschillende manieren om met gender-specifieke normen. Sommigen vinden het belangrijk zich te gedragen volgens deze normen terwijl anderen er geen belang aan hechten (Sanchez, Crocker, & Boike, 2005). Het belang dat een individu hecht aan het voldoen aan deze gender-normen wordt door Sanchez et al. (2005) aangeduid met het begrip gender-investment. Omdat uit onderzoek bleek dat er een verband is tussen het hanteren van de HDM en acceptatie van traditionele gender-rollen (Muehlenhard & McCoy, 1991) wordt verwacht dat zowel jongens als meisjes die veel belang hechten aan het voldoen aan gender-specifieke rollen, in sterkere mate de HDM hanteren dan jongens en meisjes die hier geen belang aan hechten. Er wordt hierom voor jongens en meisjes een positief verband verwacht tussen gender-investment en het hanteren van de HDM (*hypothese 8*). Omdat uit ‘seks onder je 25^e’ bleek dat Nederlandse meisjes meer conservatieve attitudes hebben ten opzichte van gender-rollen dan Nederlandse jongens (De Graaf et al., 2005), is het zinvol om na te gaan of het verband tussen gender-investment en het hanteren van de HDM voor meisjes sterker is dan voor jongens. In het huidige onderzoek wordt dit getoetst, echter wordt hierbij geen hypothese opgesteld.

Methode

Onderzoeksdesign

Dit onderzoek heeft een cross-sectioneel karakter. Er is één meetmoment geweest in de periode december 2011 tot februari 2012.

Procedure

Respondenten zijn geselecteerd op leeftijd, geslacht en etniciteit. Van belang voor het onderzoek was een goede verdeling van jongens en meisjes en dat naast autochtone jongeren, jongeren met een Turkse/Marokkaanse en Surinaamse/Antilliaanse achtergrond voldoende vertegenwoordigd waren. De vragenlijst is via internet aangeboden. Bij de vragenlijst werd een korte introductie over het doel van het onderzoek gegeven.

Steekproef

Participanten in dit onderzoek waren 512 Nederlandse jongeren in de leeftijd 16 tot en met 20 jaar ($M = 18,12$, $SD = 1,367$). De onderzoeksdoelgroep bestond uit 240 jongens (46,9%) en 272 meisjes (53,1%). 78,7% van hen was autochtoon, 10,9% Surinaams/Antilliaans en 10,4%

Turks/Marokkaans. Van de jongeren heeft 1,4 % alleen de basisschool afgemaakt, 52% van de participanten volgde of had een afgeronde VMBO of MBO opleiding en 46,6% van de respondenten volgt of heeft een afgeronde HAVO, VWO, HBO of WO opleiding.

Meetinstrumenten

Hanteren van de HDM – Voor het ontwerpen van een nieuwe vragenlijst om de HDM mee te meten is een literatuurstudie gedaan. Concepten die in eerder onderzoek geassocieerd werden met het hanteren van de HDM zijn opgenomen in de vragenlijst. Na het uitvoeren van een principal axis factoranalyse met oblique rotatie, waarbij één factor oplossing de voorkeur verdiende, en het vaststellen van de betrouwbaarheid is er een 21-item vragenlijst ontstaan waarmee de mate van het hanteren van de HDM gemeten kan worden. De vragenlijst bestond uit stellingen die beantwoord worden op een 6-puntschaal (1= helemaal mee oneens, 2 = mee oneens, 3 = een beetje mee oneens, 4 = een beetje mee eens, 5 = mee eens, 6 = helemaal mee eens). Naast seksuele vrijheid ('Ik vind het van jongens meer te verwachten dat ze vreemdgaan dan van meisjes') en het aantal sekspartners ('Voor een meisje is het belangrijker om maagd te blijven tot ze trouwt dan voor een jongen'), waarop eerdere vragenlijsten zich voornamelijk richtten, zijn onder andere ook houding ten opzichte van seksuele activiteit ('Meisjes moeten zich op het gebied van seks terughoudender gedragen dan jongens'), seksuele kennis ('Een jongen hoort meer van seks af te weten dan een meisje'), en wensen en rechten op seksueel gebied ('Jongens en meisjes willen heel verschillende dingen in seks', 'Een jongen heeft meer recht op seksueel genot dan een meisje') opgenomen in de nieuwe vragenlijst. De Chronbach's alpha van deze vragenlijst is .901 wat duidt op een hoge interne consistentie.

Actieve rol tijdens seks – Er waren in de vragenlijst 3 items opgenomen om de mate van een actieve rol tijdens seks te meten (Sanchez et al, 2006). De items die dit concept meten geven antwoord op de vraag 'Als ik in een seksuele situatie ben met iemand die ik heel leuk vind, dan...'. Het betreft de volgende stellingen: 'Stel ik me graag dominant op', 'Ben ik geneigd het initiatief te nemen' en 'Neem ik meestal een actieve rol op me'. De Cronbach's alpha van deze schaal is .820. Er zijn 6 antwoordmogelijkheden (1 = helemaal mee oneens, 6 = helemaal mee eens).

Aantal sekspartners – Aan respondenten werd gevraagd hoeveel sekspartners zij hadden. Antwoordcategorieën waren 'geen', '1-3', '4-10' en '> 10'.

Frequentie van seks – Op de vraag naar de frequentie van seks in de afgelopen periode kon worden beantwoord met 'nooit', 'minder dan 1 keer per maand', '1 keer per maand', 'een aantal keren per maand', '1 keer per week', 'een aantal keren per week' en '1 of meerdere

keren per dag’.

Gender-investment – Om het belang dat respondenten hechten aan het voldoen aan gender-specifieke normen te meten, waren twee items opgenomen in de vragenlijst. Deze waren: ‘Hoe belangrijk is het voor jou om te voldoen aan de verwachtingen die speciaal voor jongens/meisjes bestaan op het vlak van seksualiteit en uiterlijk?’ en ‘In hoeverre is het een belangrijk onderdeel van wie jij bent om echt mannelijk/vrouwelijk te zijn?’ (Good & Sanchez, 2010). Deze vragen waren apart geformuleerd voor jongens en meisjes. De Cronbach’s alpha van de schaal voor meisjes is .681 en de Cronbach’s alpha van de schaal voor jongens is .815. Aan de hand van een 6-puntsschaal (1 = heel onbelangrijk, 6 = heel belangrijk) konden respondenten de mate van gender-investment aangeven.

Data analyse

Alvorens het uitvoeren van de analyses zijn voorwaarden gecontroleerd en bleek de data geschikt voor analyses.

Beschrijvende statistiek

Gemiddelde scores voor het hanteren van de HDM en gender-investment worden weergegeven voor de totale groep en voor jongens en meisjes. Significante verschillen tussen de gemiddelde scores van jongens en meisjes werden door middel van een t-toets vastgesteld.

Toetsen van hypothesen

Om de eerste vier hypothesen te toetsen was het van belang om verschillen tussen demografische groepen vast te stellen. Hiervoor werden variantie analyses (ANOVA) uitgevoerd. In deze analyses was het hanteren van de HDM de afhankelijke variabele en waren de demografische kenmerken de onafhankelijke variabelen. Significante verschillen tussen groepen werden door middel van een Post hoc analyse met Tukey’s HSD nader onderzocht zodat inzichtelijk werd welke demografische groepen van elkaar verschilden in de mate van het hanteren van de HDM.

Om hypothese 5 te toetsen werden jongeren op basis van aantal sekspartners ingedeeld in een groep met- (61,2%) en een groep zonder seksuele ervaring (38,8%). Er werd door middel van een T-toets vastgesteld of er een significant verschil was tussen de gemiddelde scores van deze groepen op het hanteren van de HDM. Om hypothese 6, 7 en 8 te toetsen werden verbanden tussen het hanteren van de HDM en het aantal sekspartners, de frequentie van seks, een actieve rol tijdens seks en gender-investment onderzocht door middel van correlaties. Er werd gebruik gemaakt van Pearson correlaties omdat de variabelen een continu meetniveau hadden.

Om te toetsen of het verband tussen gender-investment en het hanteren van de HDM

sterker was voor meisjes dan voor jongens werd een regressie-analyse uitgevoerd met daarin een toegevoegde interactieterm voor gender-investment met geslacht. In deze analyse werden variabelen die in eerdere analyses invloed bleken te hebben op het hanteren van de HDM opgenomen als mogelijke confounders.

Resultaten

Verschillen in de mate van het hanteren van de HDM en gender-investment tussen jongens en meisjes.

Tabel 1: *Gemiddelde scores voor het hanteren van de HDM, gender-investment en de mate van een actieve rol tijdens seks.*

<i>Schalen</i>	<i>Groep</i>	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>Min</i>	<i>Max</i>
Hanteren HDM	Totaal	512	2.85	.778	1	6
	Jongens	240	2.96	.838	1	6
	Meisjes	272	2.75	.708	1	6
Gender-investment	Totaal	512	3.97	1.109	1	6
	Jongens	240	3.85	1.186	1	6
	Meisjes	272	4.07	1.028	1	6

Tabel 1 geeft de beschrijvende statistiek van de totale groep jongeren en van jongens en meisjes apart voor de mate van het hanteren van de HDM en gender-investment.

Resultaten toonden aan dat zowel jongens als meisjes het gemiddeld ‘een beetje oneens’ waren met de stellingen met betrekking tot het hanteren van de HDM. Zoals verwacht, kan op basis van de gemiddelde scores geconcludeerd worden dat er geen extreme HDM in de onderzoeksdoelgroep gehanteerd werd. De T-toets wees uit dat de gemiddelde score van jongens op het hanteren van de HDM significant hoger was dan die van meisjes ($t(510) = 2.979$, $p = .003$). Jongens hanteren de HDM dus in sterkere mate dan meisjes. Ook dit resultaat bevestigt de verwachting.

De t-toets voor de mate van gender-investment was ook significant ($t(510) = -2.227$, $p = .026$) en geeft aan dat meisjes gemiddeld meer belang hechten aan het voldoen aan gender-specifieke rollen dan jongens. Dit resultaat is in overeenstemming met het onderzoek ‘seks onder je 25^e’ waaruit bleek dat meisjes meer conservatieve attitudes hebben ten opzichte van gender-rollen (De Graaf et al., 2005). Gemiddeld vonden jongens en meisjes het ‘een beetje

belangrijk' om te voldoen aan gender-specifieke verwachtingen, en was er geen sprake van een hoge mate van gender-investment.

Verschillen tussen demografische groepen in de mate van het hanteren van de HDM

Tabel 2: *Verschillen tussen demografische groepen in het hanteren van de HDM bij jongens en meisjes.*

<i>Variabele</i>	<i>Geslacht</i>	<i>df</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Leeftijd	J	4,239	.605	.659
	M	4,271	1.292	.274
Opleidingsniveau	J	6,239	.838	.542
	M	6,271	1.208	.302
Etniciteit	J	2,239	4.803**	.000
	M	2,271	1.051	.351
Religie	J	6,239	2.972**	.008
	M	7,271	1.487	.127
Seksuele voorkeur	J	1,239	.122	.727
	M	1,271	3.873	.086
Relatiestatus	J	2,239	2.068	.129
	M	2,271	.881	.415

** $p < .01$

Resultaten van de variantie analyses (ANOVA) zijn weergegeven in Tabel 2. Alleen voor jongens werden significante verschillen gevonden tussen demografische groepen. Deze hadden, zoals verwacht, betrekking op religie en etniciteit. Door het uitvoeren van een Post hoc analyse met Tukey's HSD werd inzichtelijk dat jongens met een Turkse of Marokkaanse achtergrond ($M = 3.41$, $SD = .805$) een significant hogere gemiddelde score hadden voor het hanteren van de HDM dan autochtone jongens ($M = 2.89$, $SD = .807$). Het verwachte verschil in gemiddelde scores tussen de Turks/Marokkaanse en de Surinaamse/Antilliaanse groep werd niet gevonden. Wat betreft religie werd een significant verschil gevonden dat inhield dat de gemiddelde score voor het hanteren van een HDM van jongens met een Islamitische religie ($M = 3.55$, $SD = .786$) significant hoger was dan de gemiddelde score van jongens die aangaven dat religie niet belangrijk voor hen is ($M = 2.84$, $SD = .783$). Ook dit resultaat is in overeenstemming met de verwachting. Jongens met een Turkse/Marokkaanse en/of Islamitische religie hanteren de HDM dus in sterkere mate dan autochtone jongens of

jongens voor wie religie niet belangrijk is. De verwachting dat jongeren met een Christelijke religie de HDM in hogere mate zouden hanteren werd echter niet bevestigd.

Er bleken geen significante verschillen tussen groepen in het hanteren van de HDM naar leeftijd, opleidingsniveau, relatiestatus en seksuele voorkeur, noch voor jongens noch voor meisjes.

Correlaties tussen het hanteren van de HDM, eigen seksueel gedrag en gender-investment.

Tabel 3: *Verbanden tussen het hanteren van de HDM, gender-investment en seksueel gedrag.*

Variabele	1	2	3	4	5
1. HDM		.196**	.289**	.129*	.049
2. Gender-investment	.191**		.265**	-.005	.043
3. Actieve rol tijdens seks	.057	.149*		.237**	.232**
4. Aantal sekspartners	-.055	.110	.344**		.609**
5. Frequentie van seks	-.154*	.101	.329**	.647**	

* $p < .05$, ** $p < .01$.

Noot: Correlaties boven de diagonaal zijn voor jongens, correlaties onder de diagonaal zijn voor meisjes

Uit de t-toets bleek dat er geen significant verschil was in de scores op het hanteren van de HDM van jongeren met- en zonder seksuele ervaring ($t(510) = .974$, $p = .331$). De verwachting dat jongeren met seksuele ervaring de HDM in mindere mate zouden hanteren dan jongeren zonder seksuele ervaring werd niet bevestigd.

In Tabel 3 zijn correlaties weergegeven tussen het hanteren van de HDM, gender-investment, een actieve rol tijdens seks, het aantal sekspartners en de frequentie van seks van respondenten. Er is af te lezen dat er voor jongens een significant positief verband werd gevonden tussen het hanteren van de HDM en het aantal sekspartners. Jongens die de HDM hanteren hadden een hoger aantal sekspartners dan jongens die de HDM niet hanteren. Ook werd er een significant positief verband gevonden voor jongens tussen het hanteren van de HDM en een actieve rol tijdens seks. Jongens die de HDM hanteren gaven vaker aan het initiatief te nemen tot seks en zich tijdens seks dominant en actief op te stellen, dan jongens die de HDM niet hanteren. Beide resultaten zijn in overeenstemming met de verwachting dat jongens die de HDM hanteren zich op seksueel gebied actief opstellen. Het verwachte positieve verband tussen het hanteren van de HDM en de frequentie van seks is niet aangetoond voor jongens. Ook het verwachte negatieve verband tussen het hanteren van de

HDM en een passieve rol tijdens seks voor meisjes werd niet aangetoond, evenals het verwachte negatieve verband tussen het hanteren van de HDM en het aantal sekspartners. Wel werd er voor meisjes een significant negatief verband gevonden tussen het hanteren van de HDM en de frequentie van seks in de afgelopen periode. Dit verband houdt in dat meisjes die de HDM in sterkere mate hanteren minder vaak aangaven regelmatig seks te hebben gehad in de afgelopen periode, dan meisjes die de HDM niet hanteren. Dit resultaat bevestigde de hypothese dat meisjes die de HDM hanteren zich seksueel passief opstellen. Zoals verwacht, bleek dat er voor zowel jongens als meisjes een significant positief verband was tussen gender-investment en het hanteren van de HDM. Dit verband geeft aan dat jongens en meisjes die het van belang vinden zich te gedragen volgens gender-specifieke rollen, in hogere mate de HDM hanteren dan jongeren voor wie dit niet belangrijk is.

Het verband tussen gender-investment en het hanteren van de HDM, en de modererende rol van geslacht.

Tabel 4: *Regressieanalyse met geslacht als moderator op het verband tussen gender-investment en het hanteren van de HDM*

<i>Model</i>	<i>Voorspellers</i>	<i>B</i>	<i>SE B</i>	<i>Beta</i>	<i>p</i>	<i>R²</i>	<i>ΔR²</i>	<i>P</i>
1						.077	.077	.000
	Geslacht	-.139	.069	-.089	.044			
	Religie	.180	.074	.112	.015			
	Etniciteit	.154	.086	.081	.075			
	Een actieve rol tijdens seks	.154	.036	.198	.000			
	Frequentie van seks	.024	.121	.016	.842			
	Aantal sekspartners	-.199	.124	-.075	.337			
2						.100	.023	.000
	Gender-investment	.109	.031	.155	.000			
3						.100	.000	.889
	Gender-investment * geslacht	.008	.060	.023	.889			

Omdat deze variabelen in eerdere analyses van invloed bleken te zijn op het hanteren van de HDM, bij de totale groep en/of bij jongens en/of bij meisjes, werd in deze analyse gecontroleerd voor de variabelen die in Tabel 4 onder model 1 staan.

Uit Tabel 4 valt onder model 2 af te lezen dat er ook na het toevoegen van deze mogelijke confounders een significant verband werd gevonden tussen gender-investment en

het hanteren van de HDM. Dit verband houdt in dat jongeren die het van belang vinden zich te gedragen volgens gender-specifieke rollen in hogere mate de HDM hanteren dan jongeren die dit niet belangrijk vinden.

Om te toetsen of dit verband sterker is voor meisjes dan voor jongens werd een interactie-effect van gender-investment en geslacht toegevoegd in het model. Zoals te zien is in model 3 bleek deze interactieterm niet significant. Het toevoegen van deze term verklaarde ook niet meer variantie in het hanteren van de HDM ten opzichte van model 2. Een modererende functie van geslacht werd in deze analyse niet aangetoond. Het verband tussen gender-investment en het hanteren van de HDM verschilt dus niet in sterkte voor jongens en meisjes.

Discussie

Het doel van het huidige onderzoek was inzicht te verkrijgen in de mate waarin een HDM gehanteerd wordt door 512 Nederlandse adolescenten in de leeftijd van 16 tot en met 20 jaar.

Nederlandse jongeren blijken gematigde opvattingen te hebben met betrekking tot de HDM. Ondanks dat er in de onderzoekdoelgroep geen sterke HDM aanwezig was, scoorden jongens gemiddeld wel hoger dan meisjes op het hanteren van de HDM. Verschillen tussen demografische groepen in de mate van het hanteren van de HDM werden alleen bij jongens gevonden en hebben betrekking op religie en etniciteit. Jongens met een Turkse/Marokkaanse achtergrond hanteren de HDM in sterkere mate dan autochtone jongeren. Ook bleek dat jongeren met een Islamitische religie de HDM in sterkere mate hanteren dan jongeren voor wie religie niet belangrijk is. Voor jongens zijn positieve verbanden gevonden tussen het hanteren van de HDM en het aantal sekspartners en het hebben van een actieve rol tijdens seks. Jongens die de HDM hanteren hebben een hoger aantal sekspartners en gaven vaker aan het initiatief te nemen tot seks en zich tijdens seks dominant en actief op te stellen, dan jongens die de HDM niet hanteren. Bij meisjes bleek er alleen een negatief verband te zijn tussen de frequentie van seks in de afgelopen periode en het hanteren van de HDM wat inhoudt dat meisjes die de HDM in sterkere mate hanteren minder vaak seks hebben gehad in de afgelopen periode, dan meisjes die de HDM niet hanteren. De mate van gender-investment hing zowel voor jongens als meisjes samen met het hanteren van de HDM, dit houdt in dat jongeren die het van belang vinden zich te gedragen volgens gender-specifieke rollen in sterkere mate de HDM hanteren dan jongeren die dit niet belangrijk vinden.

Het feit dat er geen sterke HDM onder Nederlandse jongeren is gevonden zou volgens Jonason en Marks (2009) te maken kunnen hebben met het feit dat door een veranderende

sociale norm seksueel gedrag van mannen en vrouwen meer gelijk beoordeeld wordt. Zij vonden in hun onderzoek onder Amerikaanse studenten geen bewijs voor een HDM ten aanzien van normatieve seks als 'one-night stands' of seks op een eerste date. Zij vonden wel bewijs voor een HDM die gehanteerd werd op niet-normatieve seks als bijvoorbeeld een trio. In het huidige onderzoek kregen vooral normatieve seksuele activiteiten de aandacht. Het is hierdoor mogelijk dat een HDM die gehanteerd wordt op niet-normatieve seksuele activiteiten niet naar voren is gekomen.

Het resultaat dat jongens de HDM in hogere mate hanteren dan meisjes bevestigt de verwachtingen van dit onderzoek en is tevens in overeenstemming met eerdere studies (Milhausen & Herold, 2001; Younget al., 2010). Het feit dat meisjes vanuit de HDM beperkingen opgelegd krijgen in hun seksuele gedrag terwijl jongens juist relatief veel vrijheid ervaren, zou een verklaring kunnen bieden voor dit resultaat. Het oneens zijn met de beperkingen kan bij meisjes geresulteerd hebben in een lage score voor het hanteren van de HDM. Jongens, die vanuit de HDM meer vrijheid en goedkeuring voor hun seksuele gedrag ervaren, zullen het gemakkelijker eens zijn met de stellingen waarin dit benadrukt wordt. Milhausen en Herold (1999) geven dezelfde verklaring voor het feit dat vrouwen het bestaan van de HDM sterker ervaren dan mannen.

Zoals verwacht scoorden jongens met een Islamitische religie en/of een Turkse/Marokkaanse achtergrond gemiddeld significant hoger op het hanteren van de HDM dan autochtone jongeren. Verklaringen hiervoor zijn waarschijnlijk te herleiden naar de traditionele opvattingen over man-vrouw verhoudingen die beschreven staan in de koran. Ongelijkwaardige posities voor mannen en vrouwen worden in de koran benadrukt. Op seksueel gebied betekent dit een onderdanige rol voor de vrouw (Vennix & Vanwesenbeeck, 2005). Ondanks dat uit onderzoek (Phalet & Haker, 2004) naar religieuze betrokkenheid van Turkse en Marokkaanse jongeren blijkt dat er een afname is van het belang van het geloof is, is de Islam voor een groot deel van de Turkse en Marokkaanse jongeren wel een belangrijk aspect van hun zelfbeeld. Zij zullen de voorgeschreven verwachtingen van mannelijke en vrouwelijke seksualiteit nastreven. Vrouwen zullen hierdoor negatiever beoordeeld worden op seksueel gedrag dan mannen, waardoor de HDM bevestigd wordt. Daarnaast blijkt uit onderzoek dat Turks/Marokkaanse jongeren meer collectivistisch ingesteld zijn dan autochtone jongeren, en meer geneigd zijn te antwoorden volgens de gedragsregels vanuit de gemeenschap. Nederlandse jongeren zijn meer individualistisch ingesteld en zullen eerder volgens hun persoonlijke opvattingen antwoorden (Vennix & Vanwesenbeeck, 2005). Ook dit gegeven zou kunnen verklaren waarom Turkse/Marokkaanse jongeren meer in de richting van

de HDM geantwoord hebben.

Ondanks dat de groep voldoende vertegenwoordigd was in de steekproef, hanteren jongeren voor wie het Christelijke geloof erg belangrijk is de HDM niet in een sterkere mate dan jongeren voor wie religie niet belangrijk is. Dit resultaat is tegen de verwachting van het onderzoek in. Een verklaring hiervoor kan zijn dat jongeren voor wie het Christelijk geloof erg belangrijk is dezelfde normen hanteren voor seksueel gedrag voor mannen en vrouwen, namelijk dat seks alleen binnen een huwelijk plaats dient te vinden. Hiernaast blijkt uit onderzoek dat jongeren die veel waarde hechten aan het Christelijk geloof veel negatieve gevoelens ervaren rondom seksualiteit in vergelijking met jongeren die niet gelovig zijn. Voorbeelden hiervan zijn schuld en schaamte of seks vies vinden (De Graaf et al., 2012). Wanneer dit een algemeen beeld is onder Christelijke jongeren zal seksueel gedrag in het algemeen negatief beoordeeld worden, en zal de beoordeling niet verschillen voor jongens en meisjes.

Uit dit onderzoek blijkt dat jongens die de HDM hanteren een hoger aantal sekspartners hebben en een actievere rol tijdens seks aannemen dan jongens die de HDM niet hanteren. Voor meisje geldt dat wanneer zij de HDM hanteren zij de afgelopen periode minder seks hebben gehad dan meisjes die de HDM niet hanteren. Voor meisjes zou het negatieve verband tussen de frequentie van seks en het hanteren van een HDM mogelijk verklaard kunnen worden vanuit het gelijkheids-effect (Sprecher, McKinney, & Orbuch, 1991). Het gelijkheids-effect houdt in dat wanneer iemand zich kan identificeren met het seksuele gedrag van een ander, hij/zij hier meer goedkeurend tegenover zal staan. Meisjes die regelmatig seks hebben gehad de afgelopen periode zullen meer goedkeuring geven aan actief seksueel gedrag van meisjes en het oneens zijn geweest met de beperkingen hieraan, zoals geformuleerd in stellingen met betrekking op de HDM.

Bovenstaande resultaten kunnen hiernaast aan de hand van de cognitieve sociale leertheorie worden geïnterpreteerd (Bandura, 1994). Deze theorie stelt dat gender-specifiek gedrag aangeleerd wordt door het observeren en imiteren van gedrag bij anderen. Op deze manier leren jongens en meisjes onderscheid te maken in gedragingen passend bij hun geslacht. Zij reguleren hun eigen gedrag op basis van de gestelde gender-normen. De gender-specifieke normen zoals voorgeschreven in de HDM worden geïnternaliseerd in eigen gedrag en resulteren voor mannen in actief seksueel gedrag en voor vrouwen in passief gedrag (Oliver & Hyde, 1993). Vanuit deze gedachte zouden de positieve correlaties voor mannen en het negatieve verband voor vrouwen verklaard kunnen worden.

Er werd zowel voor jongens als voor meisjes een positief verband gevonden tussen

gender-investment en het hanteren van de HDM. Dit resultaat is in overeenstemming met eerder onderzoek (Meuhlenhard & McCoy, 1991) en wellicht te verklaren doordat de HDM op basis van gender-specifieke rollen voor seksueel gedrag geformuleerd is. De mate van gender-investment is echter slechts gemeten aan de hand van twee vragen die gericht waren op het belang dat respondenten hechten aan het mannelijk of vrouwelijk zijn op het gebied van seksualiteit en uiterlijk en hun zelfbeeld. Dit geeft echter geen inzicht in de mate waarin zij belang hechten aan het voldoen aan gender-specifieke rollen vanuit een sociale druk, zoals in eerder onderzoek gedaan is (Good & Sanchez, 2010). De in dit onderzoek gebruikte vragen gericht op de mate van gender-investment, kunnen door respondenten geïnterpreteerd zijn als het belang van meisjes- of jongensachtig zijn en geven wellicht geen echte indruk van de mate waarin ook druk ervaren wordt om te voldoen aan deze normen. Hiernaast was de betrouwbaarheid van de schaal voor gender-investment voor meisjes matig.

Dit onderzoek kent een aantal beperkingen. Conclusies uit het onderzoek moeten met enige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden, omdat de respondenten niet representatief zijn voor Nederlandse jongeren in het algemeen. Zij zijn geselecteerd op geslacht, leeftijd en etniciteit. Ondanks dat er relatief veel jongeren in de etnische groepen zaten, blijft het de vraag of resultaten generaliseerbaar zijn. Door het onderscheid naar geslacht in het onderzoek zouden groepen te klein kunnen zijn geworden om generaliseerbare uitspraken over etnische groepen te kunnen doen. Omdat de leeftijdsgroep beperkt is geven resultaten met name een beeld van de mate waarin late adolescenten de HDM hanteren. Een interessante vraag voor vervolgonderzoek zou zijn in welke mate jongere adolescenten de HDM hanteren en of dit in sterkere of mindere mate is dan de huidige onderzoeksdoelgroep. Naast bovengenoemde beperkingen bestaat de kans, door het persoonlijke karakter van de vragen, dat jongeren sociaal wenselijk geantwoord hebben. Werkelijke oordelen over jongens en meisjes op basis van seksueel gedrag kunnen hierdoor onvoldoende naar voren zijn gekomen. Zoals Crawford en Popp (2003) al concludeerden, wordt in kwantitatief onderzoek minder vaak ondersteuning gevonden voor het bestaan van een HDM dan in kwalitatief onderzoek. Ondanks dat de nieuw ontworpen vragenlijst een betrouwbaar instrument lijkt te zijn voor het meten van de HDM, zou het vinden van een impliciete manier om de HDM te meten wenselijk zijn voor vervolgonderzoek. Verder kunnen, omdat het cross-sectionele data betreft, enkel uitspraken over verbanden gedaan worden. De mogelijke oorzaak-gevolg relatie van deze verbanden kon niet worden aangetoond. In dit onderzoek is gewerkt met een gemiddelde score op het hanteren van de HDM. Hoewel de nieuwe vragenlijst het mogelijk maakt, zijn specifieke theoretische domeinen waarop een HDM gehanteerd wordt niet inzichtelijk gemaakt.

Vervolgonderzoek dat zich hier op zou richten zou een interessante bijdrage kunnen leveren aan de theorievorming.

In Nederland is niet eerder specifiek onderzoek gedaan naar de sterkte van de HDM. De onderzoeksresultaten geven daarom vernieuwende inzichten op dit gebied en zijn een aanvulling op eerder onderzoek naar de HDM, dat voornamelijk in Amerika is uitgevoerd.

Hiernaast is de nieuw ontwikkelde vragenlijst voor dit onderzoek van waarde voor vervolgonderzoek, omdat het instrument een breder aantal theoretische dimensies meet in vergelijking met eerdere vragenlijsten naar de HDM. Voorbeelden hierbij zijn, naast seksuele vrijheid en het aantal sekspartners, houding ten opzichte van seksualiteit, seksuele kennis, leiding tijdens- en initiatief tot seks, seksuele verlangens en wensen en rechten op seksueel gebied. Het instrument bestaat uit 21 items die één onderliggende factor, te weten de HDM, meten. Het instrument is hierdoor specifiek gericht op het meten van de HDM en heeft een hoge betrouwbaarheid (Chronbach's alpha van .901).

Onderzoek naar de HDM is van toegevoegde waarde op het gebied van bevordering van (seksuele) gezondheid van jongeren. Wanneer een HDM gehanteerd wordt, worden vrouwen beperkt in hun seksuele gedrag omdat zij hun eigen seksuele verlangens vanuit deze norm niet kunnen uiten. Dit kan zorgen voor een onbevredigend seksleven wat zou kunnen resulteren in stoornissen op seksueel gebied (Petersen & Hyde, 2011). Wanneer zowel mannen als vrouwen hun seksuele gedrag aanpassen en laten leiden door de gender-specifieke norm zoals beschreven in deze moraal, en niet door hun eigen verlangens, komt hun seksuele autonomie in gevaar (Sanchez et al, 2005). Het oordeel dat opgelegd wordt vanuit de HDM op een individu heeft invloed op de omgang met deze persoon en mogelijk ook op zijn/haar sociale en professionele leven (Jonason & Marks, 2009). Uit onderzoek van Good en Sanchez (2010) blijkt dat het conformeren aan gender-specifieke normen, zoals voorgeschreven in de HDM, eveneens een negatief effect kan hebben op de zelfwaardering van mannen en vrouwen en op hun relaties.

Op basis van dit onderzoek kan gesteld worden dat er geen extreme HDM door Nederlandse jongeren gehanteerd wordt. Echter blijkt dat jongens de HDM in hogere mate hanteren dan meisjes. Binnen de groep jongens blijkt dat jongens met een Turkse/Marokkaanse achtergrond en/of een Islamitische religie de HDM in hogere mate hanteren dan autochtone jongens en jongens voor wie het geloof niet belangrijk is. Het hanteren van de HDM is zowel bij jongens als bij meisjes geassocieerd met hun eigen seksuele gedrag en hangt ook samen met het belang dat jongeren hechten aan het voldoen aan gender-specifieke rollen.

Referenties

- Bandura, A. (1994). Social cognitive theory of mass communication. In J. Bryant & D. Zillman (Eds.), *Media effects: Advances in theory and research* (pp. 61–90). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Crawford, M., & Popp, D. (2003). Sexual double standards: A review and methodological critique of two decades of research. *The Journal of Sex Research, 40*, 13-26.
- DeLamater, J. (1987). Gender differences in sexual scenarios. In K. Kelley (Ed.), *Females, males, and sexuality* (pp. 127-139). Albany, NY: State University of New York Press.
- Eder, D., Evans, C. C., & Parker, S. (1995). *Gender and adolescent culture*. New Brunswick, NJ: Rutgers University Press.
- Egan, S. K., & Perry, D. G. (2001). Gender identity: A multidimensional analysis with implications for psychosocial adjustment. *Developmental Psychology, 17*, 451-463.
- Faulkner, S. L., & Mansfield, P. K. (2002). Reconciling messages: The process of sexual talk for Latinas. *Qualitative Health Research, 12*, 310-328.
- Good, J. J., & Sanchez, D. T. (2010). Doing gender for different reasons: Why gender conformity positively and negatively predict self-esteem. *Psychology of Women Quarterly, 34*, 203-214.
- Graaf, H. de, Kruijer, H., Acker, J. van, & Meijer, S. (2012). *Seks onder je 25e 2. Seksuele gezondheid van jongeren in Nederland anno 2012*. Delft: Eburon.
- Graaf, H. de, Meijer, S., Poelman, J., & Vanwesenbeeck, I. (2005). *Seks onder je 25e. Seksuele gezondheid van jongeren in Nederland anno 2005*. Delft: Eburon.
- Hynie, M., & Lydon, J. E. (1995). Women's perceptions of female contraceptive behavior. *Psychology of Women Quarterly, 19*, 563-581.
- Jonason, P. K., & Marks, M. J. (2009). Common vs. uncommon sexual acts: Evidence for the double standard. *Sex Roles, 60*, 357-365.

- Kelley, K. (1979). Socialization factors in contraceptive attitudes: Roles of affective responses, parental attitudes, and sexual experience. *The Journal of Sex Research, 15*, 6–20.
- Kelly, J. & Bazzini, D. G. (2001). Gender, sexual experience, and the sexual double standard: Evaluations of female contraceptive behavior. *Sex Roles, 45*, 785-798.
- Kreager, D. A., & Staff, J. (2009). The sexual double standard and adolescent peer acceptance. *Social Psychology Quarterly, 72*, 143-164.
- Lyons, H., Giordano, P. C., Manning, W. D., & Longmore, M. A. (2011). Identity, peer relationships and adolescent girls' sexual behavior: An exploration of the contemporary double standard. *Journal of Sex Research, 48*, 437-449.
- Marks, M. J., & Fraley, R. C. (2005). The sexual double standard: Fact or fiction? *Sex Roles, 52*, 178-186.
- Meuhlenhard, C. L., & McCoy, M. L. (1991). Double standard/ Double bind: The sexual double standard and women's communication about sex. *Psychology of Women Quarterly, 15*, 447-461.
- Milhausen, R. R., & Herold, E. S. (1999). Does the sexual double standard still exist? Perceptions of university women. *Journal of Sex Research, 36*, 361-368.
- Milhausen, R. R., & Herold, E. S. (2001). Reconceptualizing the sexual double standard. *Journal of Psychology & Human Sexuality, 13*, 63-68.
- Moore, S., & Rosenthal, D. (1994). *Sexuality in adolescence*. London: Routledge.
- Oliver, M. B., & Hyde, J. S. (1993). Gender differences in sexuality: A meta-analysis. *Psychological Bulletin, 114*, 29–31.
- Petersen, J. L. & Hyde, J. S. (2011). Gender differences in sexual attitudes and behaviors: A review of meta-analytic results and large datasets. *Journal of Sex Research, 48*, 149-165.

- Phalet, K., & Haker, F. (2004). *Moslim in Nederland. Deelstudie b: Diversiteit en verandering in religieuze betrokkenheid: Turken en Marokkanen in Nederland 1998-2002*. Den Haag: SCP.
- Reiss, I. L. (1960). *Premarital sexual standards in America*. New York, NY: Free Press.
- Sanchez, D. G., Crocker, J., & Boike, K. R. (2005). Doing gender in the bedroom: Investing in gender norms and the sexual experience. *Personality and Social Psychological Bulletin*, *31*, 1445-1455.
- Sanchez, D. T., Kiefer, A. K., & Ybarra, O. (2006). Sexual submissiveness in women: Costs for sexual autonomy and arousal. *Personality and Social Psychological Bulletin*, *32*, 512-524.
- Schwartz, P., & Rutter, V. (2000). *The gender of sexuality (2nd ed.)*. Thousand Oaks, CA: Pine Forge Press.
- Sheeran, P., Spears, R., Abraham, S. C. S., & Abrams, D. (1996). Religiosity, gender and the double standard. *The Journal of Psychology*, *130*, 23-33.
- Spence, J. T., & Buckner, C. E. (2000). Instrumental and expressive traits, trait stereotypes, and sexist attitudes. *Psychology of Women Quarterly*, *24*, 44-62.
- Sprecher, S. (1989). Premarital sexual standards for different categories of individuals. *The Journal of Sex Research*, *26*, 232-248.
- Sprecher, S., & McKinney, K. (1993). *Sexuality*. Newbury Park, CA: Sage.
- Sprecher, S., McKinney, K., & Orbach, T. L. (1991). The effect of current sexual behavior on friendship, dating, and marriage desirability. *Journal of Sex Research*, *28*, 387-408.
- Vanwesenbeeck, I. (2009). Seksuele diversiteit. In G. W. Gianotten, I. Vanwesenbeeck, & P. Weijenborg (Eds.), *Seksuologie*. (pp. 181-195). Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Vennix, P., & Vanwesenbeeck, I. (2005). *Seksualiteit en relaties van Turkse en Marokkaanse*

Nederlanders. Een literatuurstudie naar culturele, religieuze en maatschappelijke invloeden. Delft: Eburon.

Young, M., Penhollow, T. M., & Bailey, W. C. (2010). Hooking-up and condom provision: Is there a double standard? *American Journal of Health Studies*, 25, 156-164.

Zuckerman, M., Tushup, R., & Finner, S. (1976). Sexual attitudes and experience: Attitude and personality correlates and changes produced by a course in sexuality. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 44, 7-19.

Bijlage

Vragenlijst over jongeren en seksualiteit

(met gebruikte items met betrekking tot gender-investment, een actieve versus passieve rol tijdens seks en het hanteren van de HDM).

Met deze vragenlijst willen we te weten komen hoe jij denkt over de seksualiteit van jonge mensen. We hebben het steeds over jongens en meisjes, maar bedoelen daar ook jonge mannen en jonge vrouwen mee. We willen ook dingen weten over jouw eigen seksuele ervaringen.

Beantwoord alle vragen zo eerlijk mogelijk. Je antwoorden blijven geheel anoniem, dus niemand komt te weten wat je invult.

Succes!

1. Ben je een jongen of een meisje?

- een jongen
- een meisje

2. Hoe oud ben je?

..... jaar

3. In Nederland wonen vrij veel mensen waarvan de familie van oorsprong niet uit Nederland komt, maar uit een ander land. Is de familie van jouw vader en moeder van oorsprong Nederlands? Zo nee, uit welk land dan?

Familie van je VADER

- Ja, van oorsprong Nederlands
- Nee, uit Turkije
- Nee, uit Marokko
- Nee, uit Suriname
- Nee, uit de Antillen of Aruba
- Nee, uit Indonesië
- Nee, ergens anders, namelijk

Familie van je MOEDER

- Ja, van oorsprong Nederlands
- Nee, uit Turkije
- Nee, uit Marokko
- Nee, uit Suriname
- Nee, uit de Antillen of Aruba
- Nee, uit Indonesië
- Nee, ergens anders, namelijk

4. Ga je naar school, werk je of zoek je werk? Kies hieronder je belangrijkste bezigheid.

- 1 ik zit op het vmbo basisberoepsgericht/kaderberoepsgericht
- 2 ik zit op het vmbo theoretisch/gemengd
- 3 ik zit op de havo
- 4 ik zit op vwo, atheneum of gymnasium
- 5 ik volg een mbo-opleiding (bijvoorbeeld roc, bol of bbl)
- 6 ik volg een hbo-opleiding
- 7 ik studeer aan een universiteit
- 8 ik werk en verdien daar geld mee
- 9 ik heb geen werk (werkloos) en zoek werk
- 10 ik ben arbeidsongeschikt (bijvoorbeeld WIA of Wajong)
- 11 ik ben huisvrouw/huisman
- 12 iets anders, namelijk.....

5. [Indien 4 > 7] Wat is tot nu toe de hoogste opleiding die je hebt afgemaakt?

- 1 lagere school/basisschool
- 2 ibo/vbo/lbo (bijvoorbeeld lwoo, lts, lhno, leao, praktijkonderwijs)
- 3 vmbo basisberoepsgericht/kaderberoepsgericht
- 4 vmbo theoretisch/gemengd
- 5 mavo
- 6 havo
- 7 vwo, atheneum of gymnasium
- 8 mbo (bijvoorbeeld roc, aoc of vakschool)
- 9 hbo
- 10 universiteit
- 11 iets anders, namelijk

6. Is één van deze religies belangrijk voor je?

- ja, Boeddhisme
- ja, Hindoeïsme
- ja, Islam
- ja, Joods
- ja, Protestants
- ja, Rooms Katholiek
- nee, religie is niet belangrijk voor me
- anders, namelijk.....

7. Heb je op dit moment een vaste relatie?

- ja, ik heb een vaste vriend of vriendin
- nee, maar ik heb wel een scharrel
- nee ik ben single

8. Met hoe veel mensen heb jij seks gehad?

- geen
- één
- twee of drie
- vier tot tien
- meer dan tien

9 Hoe vaak heb je de laatste tijd seks met iemand?

- nooit
- minder dan 1 keer per maand
- één keer per maand
- een aantal keren per maand
- 1 keer per week
- een aantal keren per week
- 1 keer per dag
- meerdere keren per dag

10. Val je op jongens of meisjes, of op allebei?

- ik val alleen maar op jongens
- ik val voornamelijk op jongens
- ik val zowel op jongens als op meisjes
- ik val voornamelijk op meisjes
- ik val alleen maar op meisjes
- ik weet het (nog) niet

11. De volgende uitspraken gaan over wat jouw beste vrienden of vriendinnen volgens jou vinden. Geef aan of ze kloppen voor jou.

- a. Mijn vrienden/vriendinnen vinden dat ik seks mag hebben zonder verliefd te zijn.
- b. Mijn vrienden/vriendinnen vinden dat ik alleen seks mag hebben wanneer ik een relatie heb.
- c. Mijn vrienden/vriendinnen vinden het niet erg wanneer ik in een relatie vreemd zou gaan
- d. Mijn vrienden/vriendinnen zouden het waarderen wanneer ik een one-night stand heb gehad.

Antwoordcategorieën:

- 1 = Helemaal mee oneens
- 2 = Mee oneens
- 3 = Beetje mee oneens
- 4 = Beetje mee eens
- 5 = Mee eens
- 6 = Helemaal mee eens

12. [Routen: Meisjes] Om onderstaande vragen te beantwoorden moet je denken aan alle verwachtingen die speciaal voor meisjes bestaan op het vlak van seksualiteit en uiterlijk. Wij zijn benieuwd of het voor jou zelf belangrijk is om aan die verwachtingen te voldoen.

- a. Hoe belangrijk is het voor jou om te voldoen aan de verwachtingen die speciaal voor meisjes bestaan op het vlak van seksualiteit en uiterlijk?
- b. In hoeverre is het een belangrijk onderdeel van wie jij bent om echt meisjesachtig/vrouwelijk te zijn?

12. [Routen: Jongens] Om onderstaande vragen te beantwoorden moet je denken aan alle verwachtingen die speciaal voor jongens bestaan op het vlak van seksualiteit en uiterlijk. Wij zijn benieuwd of het voor jou zelf belangrijk is om aan die verwachtingen te voldoen.

- a. Hoe belangrijk is het voor jou om te voldoen aan de verwachtingen die speciaal voor jongens bestaan op het vlak van seksualiteit en uiterlijk?
- b. In hoeverre is het een belangrijk onderdeel van wie jij bent om echt jongensachtig/mannelijk te zijn?

Antwoordcategorieën:

- 1 = Heel onbelangrijk
- 2 = Onbelangrijk
- 3 = Een beetje onbelangrijk
- 4 = Een beetje belangrijk
- 5 = Belangrijk
- 6 = Heel belangrijk

13. Hoeveel zorgen of stress heeft jouw seksualiteit je gegeven de laatste tijd?

- helemaal niet
- een beetje
- redelijk veel
- heel veel

14. Hoe vaak praat jij met jouw vrienden of vriendinnen als jullie bij elkaar zijn over de volgende onderwerpen?

- a. Mijn gedachten of fantasieën over seks.
- b. Verliefdheid en relaties.
- c. Masturbatie.
- d. Anticonceptie en condoomgebruik.
- e. Seksuele zorgen of problemen die ik zou hebben.

Antwoordcategorieën:

- 0 = Nooit
- 1 = Zelden
- 2 = Soms
- 3 = Regelmatig
- 4 = Vaak
- 5 = Heel vaak

15. Stel je voor dat je in een seksuele situatie bent met iemand die je heel leuk vind. (Als je dat nog nooit heb meegemaakt probeer het je dan zo goed mogelijk voor te stellen.) Geef bij elk van onderstaande dingen eerlijk aan of ze in zo'n situatie kloppen voor jou.

Als ik in een seksuele situatie ben met iemand die ik heel leuk vind...

- a. stel ik me graag dominant op.
- b. ben ik geneigd het initiatief te nemen.
- c. neem ik meestal een actieve rol op me.

Antwoordcategorieën:

- 1 = Helemaal mee oneens
- 2 = Mee oneens
- 3 = Beetje mee oneens
- 4 = Beetje mee eens
- 5 = Mee eens
- 6 = Helemaal mee eens

16. En geef ook voor deze uitspraken over seksualiteit aan of ze kloppen voor jou.

- a. Ik vind het prima om te masturberen om mijn seksuele behoeften te bevredigen
- b. Als een date geen aandacht zou besteden aan mijn seksuele behoeften en verlangens, zou ik me gekwetst voelen.
- c. Ik vind dat masturberen een opwindende ervaring kan zijn.
- d. Het zou me storen als een partner mijn seksuele behoeften en verlangens zou negeren.
- e. Ik vind seksuele zelfbevrediging fout.
- f. Ik verwacht dat een partner rekening houdt met mijn seksuele behoeften en gevoelens.
- g. Ik vind het belangrijk dat een partner aan mijn seksuele plezier denkt.

Antwoordcategorieën:

- 1 = Helemaal mee oneens
- 2 = Mee oneens
- 3 = Beetje mee oneens
- 4 = Beetje mee eens
- 5 = Mee eens
- 6 = Helemaal mee eens

17. Hieronder staat, tot slot, een heel lijstje uitspraken over jongens en meisjes op seksueel gebied. Laat ze één voor één goed tot je doordringen en geef dan bij elke uitspraak zo eerlijk mogelijk aan of je het er mee eens bent of niet. Het gaat om *jouw* mening; er zijn geen goede of foute antwoorden.

Antwoordcategorieën:

- 1 = Helemaal mee oneens
- 2 = Mee oneens
- 3 = Beetje mee oneens
- 4 = Beetje mee eens
- 5 = Mee eens
- 6 = Helemaal mee eens

1. Als een jongen eenmaal seksueel opgewonden is, mag een meisje eigenlijk geen seks meer weigeren.
2. Meisjes houden van jongens die de leiding nemen in seks.
3. Ik vind het opdringerig staan als een meisje het initiatief neemt tot seks.
4. Ik vind het meer bij een jongen passen dan bij een meisje om verschillende scharrels tegelijkertijd te hebben.
5. Meisjes moeten zich op het gebied van seks terughoudender gedragen dan jongens.
6. Ik vind het meer bij een jongen passen dan bij een meisje om seks te hebben zonder gevoel.
7. Een jongen hoort meer van seks af te weten dan een meisje.
8. Ik vind seks voor een meisje minder belangrijk dan voor een jongen.
9. Ik vind het normaal dat een jongen de dominante rol neemt in seks.
10. Seksueel expliciet woordgebruik accepteer ik eerder van een jongen dan van een meisje.
11. Soms moet een jongen een beetje druk uitoefenen op een meisje om op seksueel gebied te krijgen wat hij wil.
12. Voor een meisje is het belangrijker om maagd te blijven tot ze trouwt dan voor een jongen.
13. Een jongen heeft meer recht op seksueel genot dan een meisje.
14. Een meisje hoort geen ongewone verlangens te hebben op seksueel gebied.
15. Voor jongens is seks belangrijker dan voor meisjes.
16. Voor een meisje is het belangrijker om er aantrekkelijk uit te zien dan voor een jongen.
17. Jongens en meisjes willen heel verschillende dingen in seks.
18. Ik vind het van jongens meer te verwachten dat ze vreemdgaan dan van meisjes.
19. Seksueel actieve meisjes geven relatieproblemen.
20. Ik vind het belangrijk dat een jongen zich seksueel actief voordoet ook al is hij dat niet.
21. Ik vind het meer bij een jongen passen dan bij een meisje om vaak te masturberen.

Dat was het. Hartelijk dank voor het invullen!

